

Workshop 3: van positief leefklimaat naar burgerschapsklimaat

Vandaag de dag valt er in beleid, praktijk en onderzoek een toenemende aandacht waar te nemen voor de ontwikkeling van een positief leefklimaat in de residentiële jeugdzorg. De ontwikkeling van een positief leefklimaat wordt immers benaderd als een hefboom om het welzijn, het burgerschap en de persoonlijke ontwikkeling van jongeren in de residentiële jeugdzorg te ondersteunen. In die geest kan de ontwikkeling van een positief leefklimaat worden gezien als een hefboom om jongeren in de residentiële jeugdzorg op een zo normaal mogelijke manier te laten opgroeien binnen de bijzondere setting van de residentiële jeugdzorg.

In de slijpstream van de recente aandacht voor de ontwikkeling van een positief leefklimaat in de residentiële jeugdzorg, focust de workshop op een verbreding en een verdieping van het concept positief leefklimaat naar burgerschapsklimaat. Het concept positief leefklimaat richt zich immers voornamelijk op wat er binnen de muren van de residentiële jeugdzorg gebeurt. De leefwereld van jongeren in de residentiële jeugdzorg beperkt zich echter niet tot deze binnenwereld. Ze bewegen zich namelijk doorheen verschillende contexten: school, voorziening, vrije tijd met hun netwerk, enzovoort. Dit betekent dat de residentiële jeugdzorg geen eiland op zichzelf is, maar ingebed is in en in relatie staat tot een ruimere woon-zorg-omgeving.

Aan de hand van twee cases werd er tijdens de workshop stilgestaan bij de kansen en de uitdagingen die de wisselwerking tussen de residentiële jeugdzorg en de ruimere woon-zorg-omgeving met zich meebrengt om zorg en ondersteuning voor jongeren in de residentiële jeugdzorg te innoveren. De twee cases lichtten het verhaal en de samenwerking toe tussen 't Groot Hersberge (Lieven Deroo, afdelingshoofd) en Tordale (Pieter Vanhauwere, agogisch directeur), twee voorzieningen in Torhout die onder meer residentiële zorg en ondersteuning aanbieden voor jongeren in kwetsbare situaties. Zo kwam tijdens de workshop aan bod hoe de twee voorzieningen de handen in elkaar sloegen om in te zetten op lokaal verankerde samenwerkingsverbanden met onder meer politiediensten, het lokale bestuur, het CAW en het Sociaal Huis om over de muren van de voorziening te werken en zodoende een open woon-zorg-omgeving te creëren, ook voor jongeren die bijvoorbeeld door een handicap, een verontrustende opvoedingssituatie, of gedrags- en emotionele problemen reeds een rugzak met zich meedragen. De samenwerking tussen beide voorzieningen resulteerde onder meer in de aanwerving van een jeugd welzijnswerker - inmiddels een sleutelfiguur voor alle jongeren uit de stad - en lokale wooninitiatieven voor jongeren die op het punt staan om de residentiële jeugdzorg te verlaten.

Vervolgens namen Louise Delputte (UGent, masterproef in samenwerking met 't Groot Hersberge) en Matthias Remmery (UGent, doctoraat in samenwerking met Tordale) kort het woord om hun gedeeld sociaal-ruimtelijk onderzoek toe te lichten, waarbij een sociaal-ruimtelijk perspectief centraal staat om te onderzoeken hoe de residentiële jeugdzorg als woon-zorg-omgeving wordt ervaren, gebruikt en vormgegeven, in samenwerking met jongeren en professionals in de residentiële jeugdzorg, en lokale actoren en partners die in het stedelijke weefsel van Torhout zijn verankerd.

Na de voorstelling van de twee cases was er ruimte voor discussie met het publiek. De discussie met het publiek bracht onder meer de complexiteit aan het licht, waarmee 't Groot Hersberge en Tordale te maken krijgen in relatie tot het creëren van een open woon-zorg-omgeving voor hun jongeren. Er werd bijvoorbeeld geopperd dat sommige samenwerkingsverbanden - zoals met het lokale bestuur - berusten op 'toeval' en op 'de juiste persoon, op de juiste plaats, op het juiste moment'. Een nieuw lokaal bestuur met een nieuwe agenda betekent dan ook opnieuw onderhandelen over de relevantie van een samenwerking tussen de voorzieningen en het lokale bestuur, onder meer inzake huisvesting in de stad voor jongeren die op het punt staan om de residentiële jeugdzorg te verlaten. In die geest werd de vraag geopperd hoe dergelijke samenwerkingsverbanden een duurzamer karakter kunnen verwerven en hoe maatschappelijke onderwerpen zoals huisvesting voor jongeren die de residentiële jeugdzorg verlaten structureel kunnen worden verankerd in het lokale beleid.

Daarnaast toonde de discussie met het publiek aan dat het essentieel is om draagvlak te ontwikkelen in de samenleving als we een open woon-zorg-omgeving voor jongeren in de residentiële jeugdzorg willen ontwikkelen. In die geest werd de vraag geopperd in hoeverre de samenleving klaar is om deel uit te maken van deze open woon-zorg-omgeving, bijvoorbeeld een jongere die door zijn rugzak voor overlast zorgt, en welke rol de residentiële jeugdzorg kan vervullen om draagvlak te ontwikkelen in de samenleving. Lokaal verankerde samenwerkingsverbanden aangaan, die het mogelijk maken om als voorziening in de residentiële jeugdzorg naar buiten te treden, zijn een belangrijke schakel in dit proces. Uit de discussie met het publiek bleek het echter ook de vraag te zijn hoe de samenleving naar binnen kan treden en zodoende deel uitmaakt van wat er (op de site van of) in de voorziening gebeurt. De rol van professionals die dagelijks aan de slag gaan met de jongeren, zoals de begeleiders in de leefgroepen, kan hierbij niet onderschat worden, aangezien ze dicht bij de jongeren staan en met de jongeren naar buiten treden. Op basis van hun expertise kunnen deze professionals zich mee buigen over de vraag wat de voorziening kan betekenen voor de samenleving en omgekeerd.